

Titel: Kapitel II.

Citation: "Kapitel II.", i *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1877*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/text/jura-texts-r03-shoot-chptrd1e22908.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1877*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Kapitel II.

Om Værnething.

De i dette Kapitel indeholdte Bestemmelser stå egentlig ikke i nogen nødvendig Forbindelse med Procedurens Mundtlighed, forsåvidt Værnethingsreglerne ganske vist ikke nødvendigvis behøvede at forandres, fordi man går over til Mundtlighedssystemet. Men vor Lovgivning er på dette Punkt vistnok lidet tilfredsstillende, og det er derfor i og for sig ønskeligt, at den revideres og ændres i flere Punkter. Afset fra de Lovfortolkningstvivil, som den ufuldkomne Affattelse af flere Artikler i Christian den Femtes Lovs 1—2 foranlediger, og som bør fjernes ved en tydeligere Redaktion, er den egentlige Hovedanke mod den gjældende Rets Værnethingsbestemmelser, at den tilstår

Hjemthinget en altfor stor Betydning og indrømmer altfor få og stærkt begrænsede Undtagelser fra det. For det Første går det ved Værnethingsreglerne ligesom ved andre Procesforskrifter ikke an ensidigt at lægge Vægt på Sagsøgtens formentlige Interesse, men der bør også tages billigt Hensyn til Sagsøgeren, og dernæst er det under Nutidens Forhold ikke længere af så stor Betydning for Sagsøgte som i ældre Tider, at Sagen anlægges ved hans Hjemthing, thi dels er Samfærselelsen nu langt lettere, og dels er det nuomstunder faktisk Regel, at Sagførel benyttes til Sagens Udførelse, og en stor Sjældenhed, at Sagsøgte selv giver Møde under Sagen. De mange forskellige Hensyn, der kunne retfærdiggjøre Undtagelse fra Hjemthinget, lade sig forresten ikke bringe ind under fælles Synspunkter, men der må gjøres Rede for dem ved de enkelte Paragrafer. Kun det skal fremhæves i Almindelighed, at Hensynet til, at Sagen kan blive ført og udprocederet på det Sted, hvor Bevismaterialet nærmest må formodes at være tilstede, naturligvis spiller en endnu større Rolle, når Umiddelbarhedsprincippet i Henhold til Bevisførelsen gennemføres, end under de nuværende Forhold.

I § 12 skal i Spidsen for den hele Række af Bestemmelser udtales, at nærværende Kapitel kun har det egentlige Værnethingssspørgsmål for Øje og derimod ikke indeholder Noget om Retternes almindelige Kompetence, en Sag, hvorom Reglerne må søges andetsteds, nemlig dels i Kap. I. og dels i Organisationsloven; fremdeles skal det ej heller i dette Kapitel afgjøres, hvor de forskellige Retsmidler mod Retternes Handlinger skulle anbringes, men derom bliver at give Regler i Forbindelse med Læren om disse Retsmidler selv. I dette Kapitel skal kun behandles Spørgsmålet om, ved hvilken af flere Retter i første Instants af samme Art en civil Sag skal anlægges. Herved bliver dog at bemærke, at det blot er de almindelige Værnethingsregler, som gives i dette Kapitel, hvorimod der andetsteds i Procesloven vil blive givet Regler for visse særegne Tilfælde i Forbindelse med pågjældende særegne Rettergangsarter,

jfr. således §§ 374, 399, 410, 421 og 433.

§ 13 opstiller i Overensstemmelse med den gjældende Ret og den allevegne herskende Retsanskuelse Hjemthinget som Regel, og § 14 giver derefter den nærmere Bestemmelse af Hjemthingets Begreb. Hjemthinget er herefter den Ret, i hvis Kreds Sagsøgte boer : har Bopæl. Hvilket Sted der skal ansees for Pågjældendes Bopæl, er et Spørgsmål, der må besvares efter den borgerlige Rets Grundsætninger. Kun bemærkes, at Udeladelsen af de i D. L. 1—2—4 tilføjede Ord „og holde Dug og Disk" ikke kan antages at medføre en Forandring i, hvad der er hjemlet i den bestående Ret, da 1—2—4 efter rigtig Fortolkning ikke indeholder nogen Forudsætning om, at Personer, der ikke have egen Husholdning, ikke skulde kunne have fast Bopæl, eller at denne dog i så Fald ikke skulde kunne begrunde et Hjemthing. Ifølge § 14 kan det fremdeles ligesom efter den gjældende Ret ikke udelukke Hjemthingets Anvendelse, at den Pågjældende i det Øjeblik, han stævnes, er fraværende endog for længere Tid, når Fraværelsen dog ikke er af sådan Beskaffenhed, at Bopælen må ansees for opgiven. En anden Sag er, at en længere Tids Ophold udenfor Hjemmet ifølge Forslaget under visse Betingelser giver Adgang til tillige at søge Pågjældende på dette hans Opholdssted, se § 20, hvorom nærmere nedenfor. — For det Tilfælde, at Sagsøgte har Bopæl i flere forskellige Retskredse, er ifølge § 14 enhver af disse at anse for hans Hjemthing. Ved denne Bestemmelse fjernes de Tvivil, som tidligere på Grund af Affattelsen af D. L. 1—2—26 under visse Forudsætninger kuude opstå om, hvor Pågjældende i sådanne Tilfælde skulde søges. Det er en Selvfølge, at den nævnte Bestemmelse i § 14 er anvendelig, når Sagsøgte blot til samme Tid har Bopæl på flere Steder, altså også, når han afvexlende opholder sig på disse Steder, uden dog at opgive Bopælen på noget af dem, hvorimod den ikke finder Anvendelse, når han afvexlende opgiver en Bopæl og benytter en anden. — I § 14 2det Stykke fastsættes først i Overensstemmelse med den gjældende

Ret, at Indlænding, som ikke har Bopæl nogetsteds i Riget, kan sagsøges ved Retten på det Sted, hvor han opholder sig ved Sagens Anlæg. Dernæst gives der for det Tilfælde, at han ved Sagens Anlæg hverken boer eller opholder sig her i Riget og heller ikke vides at have Bopæl i Udlandet, den Regel, at han kan søges ved Retten på det Sted, hvor han vides sidst at have opholdt sig, en Værnethingsbestemmelse, som i den bestående Ret kun er bragt til Anvendelse i visse særlige Forhold, men hvortil der undertiden også udenfor disse kan vise sig Trang. Hvad angår Udlændinge, henvises til § 32.

Ved §§ 15—17 er der for visse Tilfælde, i hvilke det almindelige Værnething ikke kan eller dog ikke bør bestemmes ved Indstævntes Bopæl eller Opholdssted, opstillet et på andre Hensyn grundet Værnething, der bliver at anse for Pågjældendes Hjemthing. Af disse Bestemmelser slutter § 15 sig til den bestående Ret, dog således at dennes alene for de med Exterritorialitetsret forsynede danske Embedsmænd givne Regel, indtil anderledes bestemmes, også skal finde Anvendelse på andre danske Undersåtter, som ifølge traktatmæssige Bestemmelser ikke kunne sagsøges i det Land, hvor de have Bopæl. I § 16 1ste Stykke er der foruden en Gjentagelse af den i Lov om Benyttelsen af Firmaer m. m. af 23de Januar 1862 § 15 indeholdte Værnethingsbestemmelse givet den almindelige Regel, at Stiftelser, Kommuner, Selskaber osv., forsåvidt ikke Andet gyldig er foreskrevet i de for dem gjældende Bestemmelser, have Hjemthing i den Retskreds, hvor deres Bestyrelse har sit Sæde. Denne Regel, ved hvis Affattelse det med Flid er undladt at benytte det omtvistede tekniske Udtryk „juridisk Person“, er åbenbart naturligere og hensigtsmæssigere end den nu gjældende, hvorefter Vægten lægges på det Sted, hvor Bestyrerne personlig bo, en Regel, som desuden kan fremkalde store Vanskeligheder, når de ikke alle bo i samme Retskreds. Hvad angår den i § 16 2det Stykke givne Regel, fremtræder denne forsåvidt med en fra de nysnævnte Bestemmelser forskjellig Karakter, som den ikke går ud på at skabe en Art af Hjemthing på et andet Grundlag end

det i § 14 givne, men indskrænker sig til i Sager, der angående Forenings- eller Selskabsanliggende rejses af Foreningen eller Selskabet imod de enkelte Medlemmer eller opstå mellem disse indbyrdes, at give Sagsøgeren Ret til at benytte Foreningens eller Selskabets Værnething istedetfor pågjældende Medlems eget Hjemthing. En sådan Adgang til at fravige Sagsøgtes Hjemthing vil i mange Tilfælde vise sig hensigtsmæssig af Hensyn til, at Bevismaterialet lettest kan tilvejebringes i den Retskreds, som er Foreningens eller Selskabets Hjemthing. — Ved § 17 henvises Sager imod Staten til den Ret, i hvis Kreds den Embedsmænd, som på Statens Vegne bliver at stævne, har sit Embedskontor, eller hvor Middelpunktet for hans Embedsvirksomhed er, hvilken sidste Tilføjelse vil få praktisk Betydning i sådanne Tilfælde, hvor vedkommende Embedsmand ikke har Embedskontor, jfr. hermed Principet i § 16 1ste Stykke.

I §§ 18—31 opstilles en Række af Undtagelser fra Hovedreglen om Hjemthinget. Disse Bestemmelser gå dog — bortset fra § 21 — ikke ud på at afskjære Sagsøgeren fra Hjemthingets Anvendelse i de omspurgte Sager, men kun på at muliggøre disses Indbringelse for en anden Ret. Ligeledes ere de omhandlede Undtagelsesbestemmelser i Reglen således affattede, at de ikke udelukke hinandens Anvendelse i sådanne Tilfælde, der samtidig fyldestgøre de i flere af disse Bestemmelser opstillede Betingelser, jfr. dog §§ 21, 28 og 29. Overalt, hvor Bestemmelsernes Affattelse således levner Adgang til at vælge mellem flere Værnething, er Valget i Overensstemmelse med den ovenfor fremhævede Grundtanke overladt Sagsøgeren (§ 30); det må forudsættes, at han i Reglen vil vælge det med Hensyn til Bevisførelsen bekvemmeste Sted.

Med Hensyn til de enkelte Bestemmelser bemærkes Følgende:

I § 18 er det i Overensstemmelse med de fleste fremmede Love og den Tanke, der ligger til Grund for den i Lov 19de Febr, 1861 § 20 2det Stykke med Hensyn til Handelsetablissemeter i Kjøbenhavn givne

Regel, fastsat, at den, som for at udøve Handel, Fabriksvirksomhed eller anden Næringsvej holder Etablissement eller fast Agentur, hvorfra Retshandler afsluttes umiddelbart med Trediemand, i Anledning af de fra Etablissementet eller Agenturen afsluttede Retshandler kan søges ved den Ret, under hvilken pågjældende Etablissement eller Agentur har sit Sæde. Som det vil sees, er Bestemmelsen herefter ikke anvendelig på de Etablissemeter, der indskrænke sig til at give Trediemand Oplysninger, medens de med Hensyn til selve Retshandlerens Afslutning henvise ham til et andet Sted. Det kræves i Paragrafen, at Etablissementet eller Agenturen umiddelbart afslutter Retshandler med Trediemand. Når dette er Tilfældet, må det vistnok erkjendes for ubilligt, om den, der har indladt sig med Etablissementet, i Tilfælde af Retstrætte skulde være henvist til det måske meget fjerne Sted, hvor Sagsøgte boer eller ifølge § 16 har Hjemthing. § 19 gennemfører den samme Tanke for sådanne Tilfælde, hvor Sagen hidrører fra en Kjøbstads- eller Landejendomsbedrift, som Sagsøgte ved Forvalter eller på anden Måde ved egne Folk lader drive som selvstændig Bedrift.

§ 20 hviler på den Betragtning, at en længere Tids Ophold bør give Adgang til indenfor visse Grænser at søge Vedkommende der, hvor han således har Ophold, selv om dette Sted ikke kan betragtes som hans Bopæl (fordi han ej har opgivet sin forrige Bopæl, men bestandig må forudsættes at ville vende tilbage til den). Som Hovedexempler i så Henseende fremhæver Paragrafen særlig Personer, der som Tyende, Fabriksarbejdere, Håndværkere, Lærlinge eller Studerende opholde sig udenfor deres Hjem. I disse og lignende Tilfælde vil en Adgang til at anlægge Sag ved Opholdsstedets Ret være et billigt Krav for Sagsøgeren og overhovedet i mange Tilfælde den for begge Parter hensigtsmæssigste Ordning. Et sådant Værnething er derfor også i

større eller mindre Udstrækning bjemlet i mange fremmede Proceslove. Enkelte Lovgivninger udstrække endogså dets Anvendelse til alle formueretlige Forpligtelser uden Hensyn til, hvor de ere pådragne*.)«

Så vidt har man dog ikke troet at burde gå i det foreliggende Forslag. Adgang til så udstrakt en Anvendelse af Opholdsstedets Værnething vilde nemlig under visse Forudsætninger, f. Ex. når Vedkommende under sin Fraværelse vedbliver at drive Næring på Hjemstedet, kunne blive ubillig imod Sagsøgte. Overhovedet må det vistnok erkjendes, at, når man ikke vil gå så vidt — som ingen af de fremmede Lovgivninger er gået — ganske at stille det heromhandlede Værnething på lige Fod med Hjemthinget for den Tid, Opholdet varer, er den naturlige Grænse for dets Anvendelse given ved den Betingelse, at Forpligtelsen, hvoraf Sagen rejser sig, skal være pådragen på vedkommende Opholdssted. Herved er man derfor blevet stående i § 20. Hvad angår Beskaffenheden af det Ophold, der begrunder Paragrafens Anvendelse, bemærkes, at der ikke ifølge Sagens Natur er tilstrækkelig Grund til at lægge Vægt på, om det er frivilligt eller ikke; Hovedsagen er, at det, om end langvarigt, dog har Karakteren af midlertidigt, fordi Vedkommende må antages ikke at have opgivet sit Domicil, men tvertimod at ville vende tilbage dertil, når Øjemedet med Opholdet på det fremmede Sted er nået; ufrivilligt Ophold kan derfor ifølge Bestemmelsen i Paragrafens 2det Stykke i samme Udstrækning som det, der hviler på fri Beslutning, begrunde Afgivelse fra Hjemthinget.

I § 21 gives Reglerne om det såkaldte fast Ejendoms Værnething. Af disse må den i Paragrafens 1ste Stykke indeholdte Bestemmelse vistnok ansees for svarende til, hvad der efter rigtig Fortolkning ligger i D. L. 1—2 — 18. Når det først erkjendes — hvad ikke længere er Gjenstand for Tvivl —, at Bestemmelsen i 1—2—18 ikke kan indskrænkes til sådanne Sager, til hvis behørig Oplysning en Undersøgelse af Åstedet er fornøden, og på den anden Side ikke er anvendelig i enhver Sag, som på en eller anden Måde står i Forbindelse med en fast Ejen-

*) Hertil har også Civilprocesloven før det tyske Rige af 1876 sluttet sig.

dom, synes der nemlig ikke konsekvent at kunne opstilles nogen anden Begrænsning af Artiklen, end at dens Anvendelse er betinget af, at Søgsmålet går ud på at gjøre en Rettighed over den faste Ejendom, altså en tinglig Ret i denne gjældende. Da der dog i så Henseende har hersket nogen Usikkerhed i Praxis, har man ved Affattelsen af § 21 1 ste Stykke søgt at affkjære de Tvivl, som de mere ubestemte Udtryk i 1—2—18 vare skikkede til at fremkalde. I Paragrafens 2det Stykke indeholdes derimod en ny Bestemmelse, idet der efter den ovenfor fremstillede Opfattelse af 1—2—18 ikke tidligere havde hjemmel til ved den faste Ejendoms Værnething at anlægge Søgsmål, gående ud på at forskafe Pantekreditor en almindelig Namsdom over Pantsætteren til at betale ifølge Panteforskrivningen, selv om det nærmeste Djemed hermed måtte være at søge Fyldestgjørelse i Pantet. Man har imidlertid anset det for rettest, overensstemmende med de fleste fremmede Love. i § 21 at åbne Adgang til at indtale sådanne Fordringer ved Ejendommens Værnething, dog at dette alene er føreskrevet som en Begunstigelse for Pantekreditor. Medens Reglen i § 21 1ste Stykke, ligesom D. L. 1—2—19 er bindende også for Sagsøgeren, har Pantekreditor altså Valget imellem at indtale sin Fordring ved Ejendomsværnethinget eller Hjemthinget eller ethvert andet Værnething, som iøvrigt efter de foreliggende Omstændigheder måtte være anvendeligt, Forsåvidt det i § 21 2det Stykke endvidere tillades at indtale enkelte forfaldne Grundbyrdeydelse ved den bebyrdede Ejendoms Værnething, ligger det så meget nærmere at give Sagsøgeren denne Væbøjelse, som han ofte vil have Grund til under en sådan Sag tillige at nedlægge Påstand på Anerkjendelse af selve Grundbyrderettigheden. Denne Bestemmelse kan iøvrigt heller ikke antages at gå udenfor, hvad der allerede er gjældende Ret; thi af den i D. L. 1—4—19 med Hensyn til Stævningens Forkyndelse givne Regel anså man sig for berettiget til at udlede, at det stod Sagsøgeren åbent at indtale Grundbyrdeydelse ved den Ret, hvorunder Ejendommen ligger. Dog bemærkes, at Affat-

telsen af Forslagets Regel fjerner den Tvivl, som tidligere kunde rejses om Tilstedeligheden af at fravige Hjemthinget også hvor det Forhold, som begrunder Afgiftspligten, allerede er ophørt.

§§ 22 og 23 ere i alt Væsentligt en Gjentagelse af de Værnethingsbestemmelser, som indeholdes i Skifteloven af 30te November 1874 §§ 84 og 85.

§§ 24—26 svare til D. L. 1—2—21 og 1—2—19, dog at der i Overensstemmelse med den Hovedbetragtning, som ligger til Grund for Udkastets Værnethingsregler, er givet de ved de ældre Bestemmelser hjemlede Undtagelser fra Hjemthinget en væsentlig Udvidelse. Saaledes udstrækker § 24 det såkaldte Administrations- eller Regnskabsværnething til private Administrationer og Regnskabsaflæggelser samt til Søgsmal, der af Administrator eller den Regnskabspligtige i Anledning af Forvaltningen eller Regnskabet rejses imod den, for hvem samme er fort, da det synes billigt, at der er Gjensidighed i Retligheden. § 24 angår derhos ikke blot sådanne Tilfælde, hvor der er Spørgsmål om en Forvaltning af mere omfattende Beskaffenhed, men også dem, hvor der i Anledning af en enkelt bestemt Forretning skal aflægges Regnskab for Andres Midler, dog at Sagsøgeren i få Fald henvises til det Sted, hvor Regnskabet skal aflægges, et Værnething, hvis Anvendelse iøvrigt i mange Regnstabsforhold også vilde kunne stotts på Forskriften i den følgende Paragraf. Denne gjør det ved D. L. 1—2—19 2det Led hjemlede såkaldte Betalingsværnething anvendeligt i ethvert Søgsmål til Opfyldelse eller Ophævelse af en Retshandel eller i Anledning af dens Misligholdelse eller ikke behørig

Opfyldelse og frafalder derhos i Overensstemmelse med de fleste fremmede Love den efter Lovbogen nødvendige Betingelse, at Sagvolderen ved Sagens Anlæg personlig er tilstede i Retskredsen. Sidstnævnte Fordring blev for de til So- og Handelsretten i Kjøbenhavn henlagte So- og Handelssagers Vedkommende allerede opgivet ved Lov 19de Februar 1861 §.20, 1°. Men denne Lov opstiller til Gjengjæld Betingelser, som 1—2—19 ikke kjender, idet der

forlanges, at den Forpligtelse, i Anledning af hvilken Sagen anlægges, er pådragen under et Ophold i Kjøbenhavn, samt endvidere, at den ifølge udtrykkelig Aftale eller ifølge hvad der efter Forholdets Natur maa antages at have været Meningen, skal opfyldes, inden Skyldneren forlader Byen. Der er imidlertid ikke fundet Grund til i Udkastet at bibeholde disse Begrænsninger, hvorved Bestemmelsen for en væsentlig Del vilde tabe sin praktiske Betydning. § 25 kræver derfor kun den ene allerede i Danske Lov fordrede Betingelse, at Retshandelen skal opfyldes i den pågjældende Retskreds. I så Henseende er Udkastet også i Overensstemmelse med den Tendents, som gjør sig gjældende i de fleste nyere Proceslove og Udkast, — For det Tilfælde, at der tilkommer Sagsogte et Valg mellem flere bestemte Opfyldelsessteder, opstilles der i Paragrafens 2det Stykke den naturlige Regel, at Sagsøgeren, så længe Sagsogte ikke må ansees at have erklæret sig for et af dem, kan anlægge Sagen på ethvert af disse Steder.

Hvad angaar Sager, hvorved der søges Fyldestgjørelse i Anledning af retsstridige Skadetilførelser eller andre Retskrænkelser, haves der ikke i den bestaaende Ret nogen almindelig Hjemmel til at forfølge dem i den Retskreds, hvor Skadetilførelsen eller Retskrænkelsen er foregaaet. Det måtte vel ansees for berettiget at udstrække Bestemmelsen i D. L. 1—2—19 1ste Led til alle Tilfælde, hvor den begåede Retskrænkelse foranlediger en Påstand på Straf og påtales privat; derimod kunde den nævnte Bestemmelse åbenbart ikke med Føje bringes til Anvendelse, hvor blot Erstatning eller Oprejsning søges på Grund af Retskrænkelser, der ikke ere strafbare. Ligeså lidt kunde det ansees for tilstedeligt i sidstnævnte Tilfælde analogisk at anvende det i 1—2—19 2det Led for kontraktmæssige Forpligtelser foreskrevne Betalingsværnething. Det er imidlertid indlysende, at de samme Hensyn, der tale for Anvendeligheden af Gjerningsstedets Værnething i Straffesager, i det Væsentlige også gjøre sig gjældende, hvor blot Erstatning søges på Grund af den begåede Retskrænkelse, og den Trang, der allerede under den bestående Procesordning har

vist sig til en hermed stemmende Udvidelse af Bestemmelsen i D. L. 1—2—19 1ste Led, må selvfølgelig træde endnu stærkere frem efter det Bevissystem, som er gennemført i det foreliggende Forstag. Ved § 26 er der derfor givet den Forurettede Adgang til en sådan Anvendelse af Gjerningsstedets Værnething. Som det vil sees, er Bestemmelsen derhos affattet således, at den ikke blot omfatter Erstatningskrav i egentlig Forstand, men også de andre borgerlige Retskrav, Retskrænkelsen efter Omstændighederne måtte afføde.

§§ 27 og 29 stemme i det Væsentlige med den gjældende Ret. Den førstnævnte Paragraf giver i Lighed med D. L. 1—2 —23 Adgang til at erholde Modfordringer påkjendte ved den Ret, for hvilken Hovedsagen er indbragt, naar de almindelige Betingelser for Modfordringers Fremsættelse under Hovedsagen ere tilstede og derhos Retten ikke ved Modfordringens Beskaffenhed er udelukket fra at kunne påkjende den, jfr. § 4. § 29 hjemler Anvendelsen af det såkaldte Arrestforfølgningsværnething for ethvert Tilfælde, i hvilket der ikke gives nogen anden Ret i Riget, ved hvilken Sagen, bortset fra Arresten, kunde anlægges, På Grund af denne Begrænsning vil den red Paragrafen hjemlede Udvidelse af Arrestforfølgningsværnethinget til sådanne Tilfælde, hvor Rekvisitus er en Indlænding, selvfølgelig sjælden finde Anvendelse efter sit ligefremme Indhold. Indirekte vil imidlertid denne Forandring af Pl. 30te November 1821 blive af praktisk Betydning, for såvidt det ved traktatmæssige Bestemmelser særlig er fastsat, at en fremmed Stats Undersætter ikke kunne sagsøges ved dansk Domstol, undtagen i de Tilfælde, hvor saadan Sag kunde anlægges, om Sagvolderen var dansk, jfr. således Mellemrigsloven af 19de Februar 1861 § 6, hvorefter Svenske måske måtte betragtes som undtagne fra Værnethingsbestemmelsen i Pl. 30te November 1821.

I § 28 indeholdes den nye Bestemmelse, at der, når flere Sagvoldere skulle eller dog kunne sagsøges under Et og Sagen ikke ifølge denne Lov har noget særligt Værnething, kan rejses Sag ved enhver Ret, som for nogen

af Sagvolderne er Hjemthing. Efter den udstrakte Adgang, der ved de øvrige Bestemmelser i dette Kapitel er givet Sagsøgeren til at fravige Hjemthinget, vil der vistnok ikke let blive Brug for § 28, men en sådan supplerende Bestemmelse kan dog neppe ganske undværes.

Med Hensyn til § 30 henvises til de ovenfor S. 32 gjorte Bemærkninger.

§ 31 giver Parterne Adgang til i samme Udstrækning som hidtil at vedtage Afvigelser fra Værnethingsførstrifterne. Vedtaget Værnething kan herefter finde Anvendelse ikke blot i alle Sager angående Formueretsforhold, men overhovedet i enhver Sag, der forfølges som borgerlig Retstrætte. Der er ikke nogen Grund til at frygte for, at denne Frihed skulde føre til Overbebyrdelse for enkelte Domstole, en Ulempe, som ikke hidtil er bleven følt uagtet Forskelligheden mellem Retsplejen i og udenfor Kjøbenhavn, Ligeledes stemmer det med den bestående Ret, at Indstævnte antages frivillig at underkaste sig det Værnething, for hvilket Sagen er indbragt, når han moder, men unnlader på behørig Måde og i rette Tid at fremsætte Værnethingsindsigelse.

§ 32 bestemmer, ved hvilke Værnething Udlændinge — hvorved kun tænkes på sådanne Personer, der ikke have Bopæl i den danske Stat — kunne sagsøges her i Riget. I den gjældende Ret haves der — bortset fra det ved Pl. 30te November 1821 hjemlede Arrestforfølgningsværnething samt Bestemmelsen i Mellemløvslov af 19 de Februar 1861 § 6 (med Hensyn til Svenske) — ikke nogen Regel, hvorved et særligt Værnething for Udlændinge foreskrives. Udenfor de anførte Undtagelsestilfælde kunne Udlændinge som Følge heraf ikke søges ved danske Domstole, medmindre de Betingelser, der også overfor Indlændinge give Adgang til at fravige Hjemthinget, ere tilstede, altså i Henhold til Bestemmelserne om fast Ejendoms Værnething, Betalingsværnething, Kontrasøgsmålsværnething o. s. v. I Forslaget har man imidlertid ikke troet at burde blive stående ved en saadan Ordning. Hvor billigt det end i og for sig synes, at det ikke til-

stedes at drage Udlændinge fra deres Hjemthing i Tilfælde, hvor dette nægtes overfor Statens egne Undersåtter, kan det dog ikke lades ude af Betragtning, at en sådan Regel står i skarp Modsætning til de Grundsætninger, der hidtil have gjort sig gjældende i fremmede Love. De fleste af disse hjemle i langt større Udstrækning end den danske Lovgivning en særlig Adgang til overfor Udlændinge af fravige Hjemthinget. Navnlig findes der hyppig i de fremmede Love Bestemmelser, hvorefter Udlændinge, selv om de have Bopæl i Udlandet, kunne søges ved Opholdsstedets Ret, hvor kortvarigt end Opholdet i den fremmede Stat er. Enkelte Lovgivninger gå endogså langt videre. Efter den franske Code civil art. 14 kunne således Udlændinge, selv om de ikke opholde sig i Frankrig, søges ved franske Domstole i Anledning af Forpligtelser, som de have pådraget sig imod en Franskmænd, hvad enten Forpligtelsen er stiftet i Frankrig eller i et fremmed Land. At en få udstrakt Adgang for Sagsøgeren til at inddrage fremmede Staters Undersåtter for hans Hjemstats Domstole går ud over alle rimelige Grænser og derfor ikke som almindelig Regel bor optages i det føreliggende Forslag, har Kommissionen anset for utvivlsomt. Derimod har det været Gjenstand for Overvejelse, om der måtte være Grund til at imødegå sådanne Overgreb ved en Bestemmelse om, at der, forsåvidt Lovene i det Land, hvor Udlændingen hører hjemme, i større Udstrækning end den danske Lovgivning hjemle Adgang til at inddrage fremmede Staters Undersåtter under Hjemstatens dommende Myndighed, skal tilkomme Danske en lige Adgang til her at sagsøge Udlændingen. Et fådant Reciprocitetssystem frembyder imidlertid bl. A. den Betænkelighed, at Domme, der i Medfør af slige rent vilkårlige Værnethingsbestemmelser måtte være overgåede Danske ved udenlandske Domstole, herigjennem ifølge Bestemmelserne i Udkastets 7de Afsnit vinde en Adgang til Gxekution i Danmark, som ellers vilde være afskåren. Af de Betingelser, som i de nævnte Bestemmelser opstilles for udenlandske Dommers Exekution her i Landet, er netop den, at Parten i det pågjældende Tilfælde efter de danske

Loves Grundsætninger kunde drages for den udenlandske Ret, den væsentligste; de øvrige Betingelser ville efter deres Beskaffenhed så godt som altid føreligge, og det ovennævnte Reciprocitetssystems Optagelse i vor Ret vilde derfor have til Følge, at så at sige enhver udenlandsk Dom blev erigibel her. Selv om man boriser fra den i Udkastet foreslåede nye Regel, må det fremdeles erindres, at der — efter hvad der almindelig antages at være gjældende Ret — tilkommer fremmede Domme i den store Betydning, at den danske Domstol, for hvilken en i Udlandet påkjendt Sag indbringes, uden videre Prøvelse skal tage den i Udlandet truffne Afgjørelse til Følge, når Parten i det pågjældende Tilfælde efter de danske Loves Grundsætninger kunde drages for den udenlandske Ret eller Myndighed og Dommen ikke går ud på Noget, hvis Gjennemførelse ved Statens Tvangsmyndighed vilde stride imod ufravigelige Forskrifter eller Grundsætninger i den danske Ret. Fremfor den betydningsfulde Indrømmelse overfor fremmede Lovgivningers Overgreb, der herefter vilde ligge i Reciprocitetsprincipets Anvendelse på det nævnte Område, har man derfor føretrukket i det føreliggende Forslag at indskrænke sig til Optagelsen af sådanne Værnethingsbestemmelser for Udlændinge, som ganske almindelig findes i de fremmede Lovgivninger og netop derfor også må antages at have vist sig svarende til det praktiske Livs Fordringer.

I Overensstemmelse med Foranstående vil Forslagets § 32 findes affattet. Paragrafens 1ste Stykke indeholder den almindelige Bestemmelse, at Udlændinge kunne sagsøges her i Riget, forsåvidt nogen Ret ifølge de foranstående, for Indlændinge givne Regler kan ansees som Værnething i Sagen. Som det vil sees, svarer denne Del af Paragrafen ganske til den gjældende Ret. Kun erindres, at der på Grund af den Udstrækning, der ved de føregående Paragrafer er givet Undtagelserne fra Hjemthinget i Forhold til Indlændinge, i Virkeligheden allerede i Henhold til § 20 1ste Stykke vil indtræde en væsentlig Udvidelse af den bestående Adgang til at sagsøge Udlændinge ved danske Domstole. I Para-

grafens 2det Stykke fastsættes dernæst de for Udlændinge særlige Undtagelsesværnething, hvilke dog kun ere anvendelige, forsåvidt Sagen angår Formueretsforhold og derhos ikke i Medfør af § 32 1ste Stykke kan anlægges ved nogen anden Ret i Riget, samt forsåvidt Sagsøgeren er Indlænding. I så Fald kan Udlændingen for det Første søges ved den Ret her i Riget, i hvis Jurisdiktion han ved Sagens Anlæg opholder sig. I Lighed med de fleste fremmede Lovgivninger opstilles der ikke i Forstaget nogen Tidsgrænse; det kommer altså ikke i Betragtning, om Opholdet varer kortere eller længere; kun naturligvis at Sagen anlægges, medens Udlændingen opholder sig her (§ 100). Imidlertid er det indlysende, at der faktisk ikke let vil blive Anvendelse for Bestemmelsen, hvor Opholdet er ganske kortvarigt. Forsåvidt det fremdeles bestemmes, at Udlændingen kan sagsøges i den Retskreds, hvor han har Gods, må denne Regel vistnok ansees for en naturlig Udvidelse af den Grundsætning, hvorpå det i den bestående Ret anerkjendte Arrestsørgningsværnething er bygget. Efter den vide Adgang, som vor nugældende Ret giver til Foretagelse af Arrest, og som Kommissionen har anset det for rettest at opretholde, vil det sågodtsom altid være muligt for den, der anlægger et Søgsmål

angående Formueretsforhold, at indlede Sagen med en Arrestforretning. Den bestående Ordning, hvorefter Udlændinge, som have Gods i Riget, kun kunne søges ved dansk Domstol, når der er gjort Arrest i Godset, vil derfor i de fleste Tilfælde fremtræde som en unaturlig Omvej, der alene har til Følge, at Sagsøgeren blot for at skabe et Værnething bliver nødsaget til at føretage en Arrest, som han efter de føreliggende Omstændigheder måske iøvrigt anser for aldeles overflødig, Når det først med den bestående Ret erkjendes, at den Omstændighed, at Udlændingen har Gods i Riget, bør give en vis Adgang til at drage ham for danske Domstole, synes det overhovedet vilkårligt at knytte disses Domsmyndighed til den Betingelse, at Arrest er føretaget eller dog kan føretages i Godset. Ligesålidt har man fundet Grund til at begrænse det heromhand-

lede Værnethings Anvendelse til Sager, der stå i Forbindelse med Udlændingens herværende Gods. En sådan Betingelse vilde for en stor Del betage Reglen dens praktiske Betydning og fordres jo i Virkeligheden heller ikke efter den gjældende Ret. Med denne er Forslaget fremdeles også i Overensstemmelse, forsåvidt det tilsteder, at der ved det nævnte Værnething kan tages Dom over Udlændingen personlig. En anden Sag er, at den Indstævning af Godsets Ihæندهaver, som ifølge Pl. 30te Novbr. 1821 var tilladt, og til hvilken Sagsøgeren i Reglen af praktiske Grunde indskrænkede sig, selvfølgelig alene kunde bane Vej til Exekution i det arresterede Gods. — Endnu bemærkes, at de ved § 32 indrettede Undtagelsesværnething for Udlændinge ifølge det i Paragrafen tagne Forbehold ere udelukkede, forsåvidt der red traktatmæssige Bestemmelser overfor enkelte fremmede Stater er draget snævrere Grænser for de danske Domstoles Jurisdiktion, jfr. således med Hensyn til Svenske Mellemrigsloven af 19de Febr, 1861 § 6.